

ವೇಶ್ಯವ್ಯಸನವನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು' ಎಂದರು. ದಯಾನಂದರ ನಿರ್ದೇಶಿತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು?

ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಧಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಅದ್ಭುತ ಸ್ವಾಗತವಿತ್ತು. ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ ಸದಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲು ಪ್ರವಚನ ನೀಡಿದರು. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಭಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಸನಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ 'ಎಚ್ಚಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಆದೇಶಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಜ ತಲೆಬಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಕಳಂಕವನ್ನು ತೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಆತನಿಗೂ ಅನಿಸಿತ್ತು.

ಇತ್ತ ನನ್ನಿಜಾನ್ ತನ್ನತ್ತ ಮಹಾರಾಜರ ಅನುರಾಗ ಕಡಿಮೆಯಾದದ್ದು ಕಂಡು ಭೇತಳಾದಳು. ದಯಾನಂದರು ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಡಿದ ಕಠೋರವಾದ ಮಾತುಗಳು ಕೂಡಾ ಆಕೆಯನ್ನು ರೋಚಿಗೈಚ್ಚಿಸಿತ್ತು.

1883ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 30ರ ರಾತ್ರಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಮಹರ್ಷಿಯವರು ಹಾಲುನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅಡುಗೆಯ ಭಟ್ಟ ಭಾಡಮಿಶ್ರ. ಆತನನ್ನು ದಯಾನಂದರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತ ಒಂದು ಲೋಟದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತಂದು ಇಟ್ಟನು. ಹಾಲು ಕುಡಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ವಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಹೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಭಳಕು ಉಂಟಾಯಿತು. ವೈದ್ಯರು ಬಂದರು. ಔಷಧಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ ವಿಪರೀತ ಭೇದಿಯಾಯಿತು. ರಣವೈದ್ಯದ ಪರಿಣಾಮ ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಹುಣ್ಣುಗಳಾದವು. ದಯಾನಂದರು ಘೋರ ಯಾತನೆಯಲ್ಲಿ ನರಳಿದರೂ, ಯಾರನ್ನೂ ದೂರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಭಾಡಮಿಶ್ರ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ರೋದಿಸಿ, 'ಭಗವಾನ್, ದ್ರೋಹಿಗಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಭಾತುಕನಾದೆ. ನಾನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದ ಗಾಜಿನಪುಡಿ ಮತ್ತು ವಿಷ ಬೆರೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿಕ್ಕಿದನು. ಕರುಣಾಮಯರಾದ ದಯಾನಂದರು ಆತನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಅಜ್ಜೀರ್‌ನ ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಭೇಷರ ರೋಗದ ಸುದ್ದಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 12ರಂದು ತಲುಪಿತು. ಅವರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು, ಅಜ್ಜೀರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲದ ಶುಷ್ಕೂಷೆ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಜೀವ ಉಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. 1883ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 30ರಂದು ದಯಾನಂದರು ದಿವಂಗತರಾದರು.

ಮನುಜಮತಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ

ಸಮಾಜದ ಸೇವೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಲ್ಯಾಣ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯರ ಬದುಕಿನ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಅವರು ಅನೇಕ ಬಾರಿ, 'ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷದ ಇಚ್ಛೆ ಸರ್ವಥಾ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬೇಕಾದರೂ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವೆ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಆರ್ಯಸಮಾಜ'ದ ಸ್ಥಾಪನೆ

ದಯಾನಂದರ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಂಘಟನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡಿತು. ಜನ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಬೇಕು ಅನಿಸಿತ್ತು.

ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವರಡರ ಸಮನ್ವಯದ ಪಾಲವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀಡಲೆಂದು, 1875ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 10ರಂದು 'ಆರ್ಯಸಮಾಜ'ವನ್ನು ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದ ಗಿರಗಾವ್ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮಾಣಿಕ್‌ಜೀಯ ಉದ್ಯಾನಭವನದಲ್ಲಿ ದಯಾನಂದರೇ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಸೇರ್ ಮತ್ತುರಾದಾಸ್, ಸೇವಕ್‌ಲಾಲ್‌ಕರ್ಷನ್‌ದಾಸ್, ಗಿರಿಧಾರೀಲಾಲ್, ದಯಾಲದಾಸ್, ಪಾನಾಚಂದ ಆನಂದ ಪಾರೀಖ್ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನಾಗರಿಕರು ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಸರ್ವಪ್ರಥಮ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ಅಂದು ನೂರು ಜನ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಸಮಾಜದ ಪ್ರಧಾನ ಪದವನ್ನು ದಯಾನಂದರು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಒತ್ತಾಯ. ದಯಾನಂದರು ಸುತರಾಂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಆರ್ಯಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದುಡಿದರೂ, ಅವರು ಓರ್ವ ಸಾಧಾರಣ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದರು.

1877ರಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರಿನ ವ್ಯೋವಲೀ ಮೊಹಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಉದ್ಘಾಟನೆಯಾಯಿತು. ಲಾಹೋರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 300ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ದಯಾನಂದರಿಗೆ 'ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಸಂರಕ್ಷಕ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ನೀಡಲು ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ದಯಾನಂದರು ನಸುನಕ್ಕು 'ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುಪದವಿಯ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೇ ಗುರು-ಮಹಂತರ ಗದ್ದಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯುವುದಾಗಿದೆ. ನಾನು ಸ್ವತಃ ಗುರುವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದರು.

ದಯಾನಂದರು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮತ್ತೊಂದು ಮತವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. 'ಸತ್ಯಾಸತ್ಯ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿರಿ. ಮತೀಯ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಬಿಡಿರಿ' ಎಂದು ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಜನರನ್ನು ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿದರು. ನಿರ್ಮೋಹದಿಂದ ದುಡಿದ ಅವರದು ನಿರಾಡಂಬರದ ಸೇವೆ.

ದಯಾನಂದರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಆರ್ಯಸಮಾಜವು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ದಲಿತೋದ್ಧಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು.

ಹಿಂದೂ ಜಾತಿಯ ಏಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಇಚ್ಛಿಸದೆ ದಲಿತರು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮತಾಂತರಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟಿವೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಕೆಲಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಿತ್ತು, ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಬಯಸಿದಷ್ಟು ವೇಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆಗದಿರುವುದನ್ನ ಅವರು ಗಮನಿಸಿದರು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕೇ ಬಹುಶಃ ಅವರು ಜಾತಿಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಡೆದರು. 1956ರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಅವರ 5 ಲಕ್ಷ ಬೆಂಬಲಿಗರು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿದರು. ಇದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾದ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಓಡಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ 145 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನೂರು ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಇಂದು ದೇಶ, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ

ಹರಡಿ ನಿಂತಿದೆ. ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಮಂದಿರಗಳು ದಲಿತರಿಗೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿವೆ. ಈ ಮಂದಿರಗಳು ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿವೆ. ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಮೂಲ ಕರೆ 'ಜ್ಞಾನ-ಕರ್ಮ-ಉಪಾಸನೆ'. ಆದರೆ ಆ ಉಪಾಸನೆ ಆಡಂಬರದ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯಲ್ಲ.

ನೀವೆಲ್ಲೂ ಆರ್ಯಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆರ್ಯಸಮಾಜೀಯರ ಫೋಟೋಗಳಿಗೆ ಹಾರಗಳ ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಂದಿರಗಳು ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿವೆ. ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಮಾತುಗಳು ಹೀಗಿವೆ: 'ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಮತಗಳನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಕೇವಲ ಧರ್ಮವನ್ನು. ಆ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ. ಅದುವೇ ಮಾನವ ಧರ್ಮ'.

ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳಿವೆ:

ಆ ಮತದ ಈ ಮತದ ಹಳೆಯ ಸಹವಾಸ ಸಾಕಿನ್ನು ಸೇರಿದ್ದೆ ಮನುಜಮತಕ್ಕೆ ಓ ಬನ್ನಿ ಸೋದರರೇ ವಿಶ್ವಪಥಕ್ಕೆ ಆರ್ಯಸಮಾಜ ಸದ್ಗಿಲ್ಲದೆ ಜನರನ್ನು ಮನುಜಮತಕ್ಕೆ ತರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆಳವಾಗಿ ಬೇರಬಿಟ್ಟ ಅಸಮಾನತೆ, ಜಾತೀಯತೆಯ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ದಯಾನಂದರು ಕನಸು ಕಂಡ ಜಾತಿಯಿಲ್ಲದ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಾವಿನ್ನೂ ಕಟ್ಟಬೇಕಿದೆ.

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿ: feedback@sudha.co.in